

FÖRSÄLJNING AV STATLIGA BOLAG UNDER TRE DECENNIER

Johnny Munkhammar

07.10.09

TIMBRO

INNEHÅLL

Sammanfattning 3

Inledning 4

1980-tal 6

1990-tal 10

2000-tal 20

Slutsatser 26

Källförteckning 28

Fotnoter 32

SAMMANFATTNING

I tre decennier har den svenska staten sålt statliga företag till privata ägare. Det statliga ägandet av företag har successivt minskat under såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringar. Detta har genomförts med olika metoder och motiveringar. Försäljningarna har lett till intäkter för staten och ofta stigande aktiekurs för de privatiserade företagen. En rad misslyckade statliga satsningar har avvecklats. Ägande och styrning i svenska företag har påverkats. Sveriges nuvarande regering avser att fortsätta på den inslagna kursen och sälja fler företag under kommande år. Tidigare privatiseringar erbjuder lärdomar.

INLEDNING

Staten är en betydande företagsägare i Sverige. I den statliga bolagsportföljen finns 55 hel- och delägda företag, fyra är börsnoterade. Staten har ett stort ansvar att vara en aktiv och professionell ägare. Det övergripande målet för regeringen är att företagen ska skapa värde och i förekommande fall se till att de uttryckta samhällsintressena infrias.

Ur Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2006.

Statens företagsägarande har på olika sätt förändrats genom åren. Efter att ha ökat under decennierna efter andra världskriget har det minskat i närmare tre decennier. Staten har sålt företag sedan början av 1980-talet – under såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringar. Dock med olika argument. Medan socialdemokratiska regeringar har varit realpolitiska och pekat på sådant som ”radikalt ändrade marknadsförutsättningar” och behovet att ge de statliga företagen ”möjligheter att utvecklas som operatör på samma villkor som övriga aktörer på marknaden”¹, argumenterar alliansregeringen nu på mer ideologisk grund med formuleringar som att statliga företag omges ”med flera begränsningar, jämfört med privat ägda företag, som hindrar deras möjligheter att utvecklas och växa”².

Med ett värde på ägandet om 770 miljarder kronor i juni 2007, är staten en av Sveriges största företagsägare.³ Den statliga företagssektorn representerar i dag en mångfald olika verksamhetsinriktningar, alltifrån små bolag med speciell verksamhet till stora industriföretag med kommersiell inriktning. Till detta kommer ett antal affärsverk och finansinstitutioner. Förvaltningen av bolagen har sedan 1969 i princip varit samlad inom Regeringskansliet – huvudsakligen Näringsdepartementet, tidigare Industridepartementet.

Motiven för statligt ägande av företag har varierat över tid och mellan företag. Under tidigt 1900-tal inriktades verksamheterna på sådant som ansågs vara ”naturliga monopol”. Dessa företag var ofta knutna till infrastruktur med krav på stora kapitalinsatser till hög risk med låg avkastning. Uppbyggnaden av telefon- och järnvägsnäten samt utbyggnad av vattenkraft och tillhörande kraftnät, är exempel på detta.

I början av 1900-talet ansågs att staten skulle ha inflytande över landets basnäringar, som gruvor, skog och stål. Under 1970-talet ökade statens ägande som ett led i omstruktureringen av svensk industri och ambitionen att rädda krisdrabbade företag och branscher, men också för att värna om sysselsättningen i vissa regioner. Som exempel på detta kan nämnas det statliga ägandet inom stål- och varvsindustrierna.⁴

Under tidigt 1980-tal vände trenden med ökat statligt ägande av företag i den industrialiserade världen till sin motsats. Tyskland var först med att i större omfattning sälja statliga företag redan i början av 1960-talet. I Storbritannien drevs privatiseringen med full kraft under hela 1980-talet. I Frankrike genomfördes en omfattande försäljning mellan åren 1986 och 1988.

Andra länder där privatisering har genomförts i stor utsträckning är Italien, Spanien, Tyskland och Japan. Sedan befrielsen från planekonomin och kommunismen har näringslivet i Central- och Östeuropa privatiserats i snabb takt. EU har en i grunden positiv inställning till att statliga företag genom försäljning till privata ägare görs mer konkurrenskraftiga. Kommissionen har dock påpekat att de rekonstruktioner som föregått privatiseringen i vissa fall inneburit alltför kraftigt statligt stöd.⁵

Sveriges regering har för avsikt att sälja statliga företag och andelar i företag till ett avsevärt värde under de närmaste åren. Enligt regeringen har tidigare privatiseringar varit gynnsamma för de företag som har sålts. Effektiviteten och lönsamheten har förbättrats och investeringarna ökat. Regeringens bedömning är att privatiseringar också bidrar till starkare sysselsättningsutveckling i de bolag och branscher som berörs.⁶

Statliga svenska bolag får inte säljas utan riksdagens medgivande. Detta gäller moderbolagen, men inte deras dotterbolag. Den ordningens lämplighet har ifrågasatts, bland annat av riksdagens revisorer, som vid sin senaste granskning konstaterade att antalet dotterbolag i princip är lika många i dag som vid tiden för deras förra granskning: 250 stycken. Av granskningen framgår att 15 bolag har sålt dotterbolag under de tre senaste åren. I endast två av fallen har försäljningen underställts riksdagen. Flera dotterbolag har verksamheter som enligt riksdagsbeslut ska drivas i statlig regi. Andra har samhällsåtaganden eller andra mål som kan vara av politisk karaktär.⁷

Här beskrivs det statliga ägandet av företag under de tre senaste decennierna, och presenteras en översikt av hur detta har förändrats. Staten har sålt företag med olika intensitet under hela denna period, med olika motiveringar, metoder och resultat. Inför framtida privatiseringar finns förhoppningsvis en hel del lärdomar att dra av både framgångar och misslyckanden.

Tyvärr är informationen om svenska staten som företagsägare inte särskilt tillgänglig. Den research som behövt göras har därför varit komplicerad. Kontakter med departement har inte varit fruktsamma. Tillgång till bra information har kommit från köparen snarare än från säljaren. I redovisningen nedan betyder "svensk köpare" att det är ett svenskt företag som köpt, men att information om vem köparen är har varit otillgänglig. Oftast bygger den på Näringsdepartementets information.

1980-TAL

1980 svarade Svenskt Stål AB (SSAB) och Statsföretag AB tillsammans för 20 procent av landets industriinvesteringar. Luossavaara Kiirunavaara AB (LKAB), AB Statens Skogsindustrier (ASSI), Norrbottens Järnverk AB (NJA) och SSAB bröts ut ur Statsföretag, som 1985 bytte namn till Procordia. Företaget börsnoterades 1987 i samband med en nyemission.

1981 överlät staten sin hälftenandel i ASEA-ATOM till ASEA.

Samma år bildades industrigruppen JAS, där staten är delägare genom Förenade Fabriksverken (FFV).⁸

1982 rekonstruerades Svenska Varv, och nedläggningen av storvarven fortsatte.⁹

Efter en rad förlustår hade TV-tillverkaren Luxor övertagits av staten, men 1984 köpte finska Nokiakoncernen 70 procent av aktierna.¹⁰

Under 1986 gick det statligt helägda Sveriges Petroleum (SP) och Oljekonsumenternas förbund (OK) ihop och bildade OK Petroleum med statliga finska Neste som delägare.¹¹

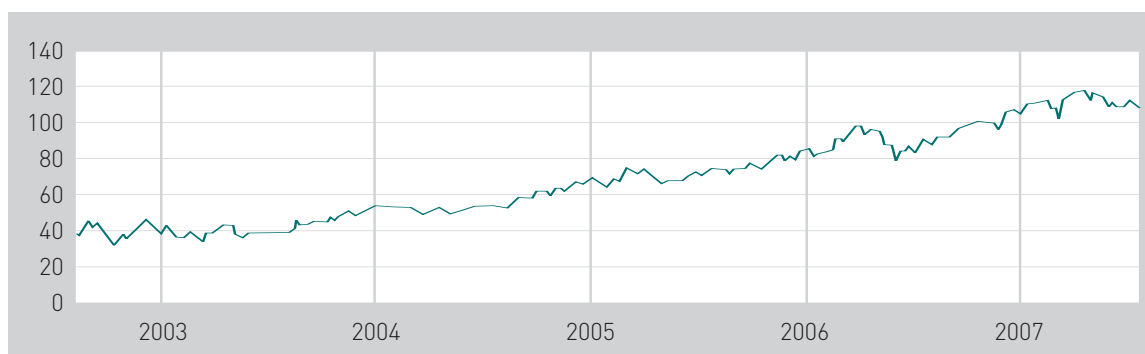
Första delprivatiseringen av SSAB skedde 1986 genom att Gränges andel köptes in och en tredjedel av aktierna i SSAB såldes till ett fåtal svenska institutioner.¹² Första försäljningens transaktionsbelopp var 315 miljoner kronor.¹³ 1987 övertog staten Grängesbergs Gruvor från SSAB.¹⁴

Under hösten 1988 sålde staten sitt innehav i UV Shipping till en svensk köpare, för ett transaktionsvärde av 210 miljoner kronor. När staten sålde UV Shipping 1989 steg kursen 48 procent på tio dagar.¹⁵

1989 gick före detta Statsföretag AB, Procordia, Pharmacia och Volvos livsmedelsbolag Provendora samman och bildade Procordiakoncernen. Volvo och staten var största ägare med vardera 42,5 procent av rösterna.¹⁶

SSAB blev första företaget där statens aktier bjöds ut till försäljning. Aktierna noterades först på Stockholms Fondbörs A-lista 1986. Vid börsintroduktionen såldes aktier till privatpersoner för ett transaktionsbelopp på 499 940 000 kronor, och statens ägarandel minskade till 47,8 procent.¹⁷ Statens ägande avvecklades helt under 1994.¹⁸

SSAB:s utveckling på Stockholms Fondbörs 2003–2007¹⁹

KORTFATTAD BALANSRÄKNING ÖVER ETABLERINGAR/FÖRVÄRV KONTRA PRIVATISERINGAR

1970-TAL	ETABLERING/FÖRVÄRV	PRIVATISERING
	SSAB SAKAB Cementa AB SEMKO AB	
1980-TAL	ETABLERING/FÖRVÄRV	PRIVATISERING
	Celsius AB OKPetroleum AB ASSI Grängesbergs Gruvor SGAB	UV Shipping SSAB SSPA Maritime Consulting AB (överlåtelse)

1990-TAL

Hösten 1990 bildades statliga Förvaltningsaktiebolaget Fortia med uppgift att förvalta aktierna i vissa av staten ägda konkurrensutsatta industriföretag. Till Fortia överfördes statens aktieinnehav i tio hel- eller delägda företag, bland annat innehavet i SSAB, LKAB, Celsius Industrier, ASSI, NCB AB och Procordia.²⁰ Huvudsyftet med bildandet av Fortia, som angavs i regeringens proposition, var att effektivisera ägarfunktionen och därmed skapa möjligheter att mobilisera ekonomiska resurser i sådan omfattning att affärsmöjligheter kunde tillvaratas i det enskilda företaget. Härigenom skulle förutsättningar skapas för att nå och vidmakthålla god kapitalavkastning.²¹

1991 beslutade Riksdagen att helt eller delvis privatisera 35 företag och att avveckla Förvaltningsaktiebolaget Fortia. Affärsverket FFV ombildades till aktiebolag. En systematisk försäljning av statliga företag inleddes. Sammanlagt inbringade försäljningen 23 miljarder kronor. Följande företag såldes helt eller delvis eller fördes över till annan ägare: AssiDomän (tidigare ASSI, Domän och NCB), Celsius Industrier, Cementa, Företagskapital AB, Pharmacia (tidigare Procordia), OK Petroleum, SEMKO, SKD-företagen, Sorbinvest, SSAB, SSPA Maritime Consulting AB, Svalöf AB, Svensk Avfallskonvertering (SAKAB) och Sveriges Geologiska AB (SGAB). Försäljningen av dessa bolag redovisas löpande nedan.

Regeringen skrev i sin proposition att tidpunkten borde väljas så att försäljningarna kunde genomföras i den takt som var affärsmässigt fördelaktig. Det praktiska genomförandet av försäljningarna måste anpassas till förutsättningarna i det enskilda fallet och till förhållandena i omvärlden.²² Företag som i första hand ansågs lämpliga för försäljning var sådana som bedrev kommersiell verksamhet och arbetade på konkurrensutsatta marknader. Verksamhet på marknader med bristfällig konkurrens borde, skrev regeringen, utsättas för konkurrens eller förändras strukturellt innan försäljning kunde bli aktuell.²³

Som ett led i statens åtgärder för att stärka det finansiella systemet köpte staten in samtliga utestående aktier i Nordbanken. I oktober 1995 började regeringen, i enlighet med tidigare beslut från riksdagen, sälja ut aktier i banken. Vid den första försäljningen såldes 34,5 procent av aktierna.²⁴

Cementa är landets enda tillverkare av cement. Sedan mitten av 1970-talet, då cementproduktionen i Sverige koncentrerades till Cementa, har staten haft en liten men bestående ägarandel i företaget på 5 procent. Därigenom hade staten möjlighet till insyn i Cementas verksamhet.²⁵ Staten sålde ut sina 5 procent i bolaget i början av 1990-talet.

SGAB hade bildats 1982 då Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) delades upp i en

myndighets- och en bolagsdel. SGAB blev statens företag för bland annat mineralprospektering med cirka 500 anställda. Stora kunder var SGU och senare även Nämnden för Statens Gruvegendom (NSG). När statens prospekteringsaktiviteter minskade sjönk lönsamheten.²⁶ 1991 beslutades att SGAB skulle avvecklas och 1995 fattades beslut om likvidation av företaget. Avvecklingen av företaget fortsatte under 2002, och likvidationen avslutades i november det året.²⁷

Statens Vattenfallsverk bolagiserades 1992 och blev Vattenfall AB. Därmed avskiljdes stomkraftnätet och utlandsförbindelser i ett nytt affärsverk – Affärsverket Svenska Kraftnät.²⁸

I maj 1992 bjöds statens ägarandel i SSAB ut publikt som köprätter i kombination med en statsobligation.²⁹ Det såldes aktier till privatpersoner för ett transaktionsbelopp om 1 133 220 000 kronor, till svenska institutioner för 765 miljoner kronor och till utländska institutioner för 255 miljoner kronor. Med detta hade staten avyttrat hela sin ägarandel i bolaget.³⁰

SAS förvärvade halva Linjeflyg och bildade ett helt integrerat inrikesflyg.³¹

Gota Bank förlorade stora summor under bankkrisen i början av 1990-talet. I samband med rekonstruktionen av banksektorn övertogs Gota Bank av Nordbanken.

Securum bildades för att ta hand om de problemkrediter som uppstått i Nordbanken till följd av finanskrisen. Avsikten var att problematiska tillgångar i Nordbanken skulle överföras till Securum och dess dotterbolag. Securums uppgift var att under affärsmässiga former återvinna så stor del som möjligt av värdet av de utestående krediterna samt övertagna aktier. Bildandet av Securum skulle också bidra till att stabilisera finans- och fastighetsmarknaderna. Securum sköt till 10 miljarder kr för att rädda Nordbanken.³²

Staten hade 1976 gått in som huvudägare i SAKAB, med Svenska kommunförbundet som delägare tillsammans med Näringslivets Stiftelse för Avfallsbehandling. I augusti 1992 började staten sälja sina aktier, och huvudägarskapet övergick till WMI Sellbergs. 1995 hade staten endast en aktie kvar i bolaget, en aktie som såldes våren 2006. 91 procent av SAKAB ägs i dag av E.ON Sverige AB, resten av SITA Sverige AB.³³

I december 1991 bemyndigade riksdagen regeringen att sälja sin 50-procentiga andel i Svalöf, som staten ägde tillsammans med Svenska Lantmännens Riksförbund (SLR).³⁴ I juni 1992 sålde staten företaget till en svensk köpare för ett transaktionsbelopp av 50 000 000 kr.³⁵

1993 upphörde Byggnadsstyrelsen, och myndigheter och verk kunde agera fritt på fastighetsmarknaden. Vasakronan övertog statens kommersiella fastigheter.³⁶

Volvo och staten kom överens om att verka för en tudelning av Procordia. Genom aktiebyte med Volvo blev staten huvudägare i det ena, Pharmacia som var inriktat på läkemedel. Volvo blev huvudägare i Procordia, som verkade inom branscherna livsmedel, tobak med mera.³⁷

I juni 1993 såldes 75 procent av statens aktier i försvarskoncernen Celsius, som noterades på Stockholms Fondbörs A-lista efter en uppmärksammas introduktionskampanj. Privatpersoner köpte aktier för 550 miljoner kronor, svenska institutioner för 265 miljoner kronor, strategisk försäljning inom Sverige för 636 miljoner kronor samt utländska institutioner för 242 miljoner kronor. Efter introduktionen uppgick statens ägarandel till cirka 25 procent av aktiekapitalet. Andra stora ägare var institutioner som Nordbanken Kapitalförvaltning, SEB, Skandia, Trygg-Hansa och Folksam. I mars 2000 genomfördes den sista aktieförsäljningen för 1 253 miljoner kronor.³⁸ Aktien steg med 45 procent under de första tio dagarna.³⁹ Försäljningen av Celsiusaktier avslutades i mars 2000.

1992 bytte Domänverket namn till Domän AB. Domän förvärvade den 31 december 1993 det helstatliga ASSI, och företagets namn ändrades till AssiDomän AB. Den 1 mars 1994 lämnade AssiDomän ett erbjudande till aktieägarna i börsnoterade NCB, där staten ägde cirka 51 procent av aktierna. Den 1 april 1994 börsintroducerades AssiDomän. Staten ägde därefter drygt hälften. Försäljningen skedde till privatpersoner för ett belopp av 5 175 miljoner kronor, till svenska institutioner för 2 142 miljoner kronor och till utländska institutioner för 306 miljoner kronor. Staten hade därefter en ägarandel på 50,25 procent.⁴⁰ 590 000 personer – vilket motsvarar 6,9 procent av hela svenska folket – köpte aktier i bolaget.⁴¹ Aktien steg med 10 procent de första tio dagarna på börsen.

Under året överlät staten bolaget SSPA Maritime Consulting AB till Stiftelsen Chalmers tekniska högskola.⁴²

I november 1993 sålde SKD-företagen huvuddelen av sina dotterbolag till SGFM Sweden AB, som ägdes av Sema Group plc. SKD-företagen var moderbolag i en företagsgrupp som främst verkat inom områdena datordrift, konsultverksamhet och informationsförmedling. Koncernen hade ca 1 400 anställda och omsatte ca 1,8 miljarder kronor om året. Sema Group var ett av Europas större dataserviceföretag, registrerat och börsnoterat i England. Genom försäljningen privatiserades tre fjärdedelar av SKD-koncernen. Huvuddelen av koncernen fick nu en ny ägare med långsiktigt ägarintresse, kompetens och finansiell förmåga att utveckla

företagen, och som dessutom var väletablerad på den europeiska marknaden. Arbetet med att sälja kvarstående dotterbolag fortsatte under åren.⁴³

Företagskapital AB ägdes till hälften av svenska staten och till hälften av nio affärsbanker. Det var ett renodlat riskkapitalbolag med affärsidén att medverka i tidsbegränsade minoritetsinvesteringar i utvecklingsbara, icke börsnoterade aktiebolag. I november 1993 sålde staten och sju av bankerna sitt aktieinnehav i Företagskapital till Atle Förvaltnings AB. Atle förvärvade 35 procent av aktierna för egen räkning i ett mer långsiktigt innehav. Härutöver förvärvades tillfälligt drygt 40 procent av aktierna, som skulle placeras till andra långsiktiga ägare. Den nya ägarbilden bedömdes ge goda framtidsutsikter för Företagskapital och skulle därmed ytterligare utveckla konkurrens och mångfald på riskkapitalmarknaden.⁴⁴

Under 1994 bildades A-Banan projekt AB i syfte att bygga Arlandabanan. Det var det första infrastrukturella projektet i Sverige som samfinansierades av staten och näringslivet.

Samma år blev Posten aktiebolag.

Under 1994 såldes även de resterande innehaven i SSAB och OK Petroleum samt delar av AssiDomän och Pharmacia.⁴⁵

Statens försäljning av aktier i Pharmacia lockade 520 000 privatpersoner att medverka för 5 225 miljoner kronor. Svenska institutioner medverkade för 1 440 miljoner kronor och utländska för 2,4 miljarder kronor.⁴⁶ Aktien steg 5 procent de första tio dagarna på börsen.

Under året sålde staten sina 51 procent aktier i det elektriska certifierings- och provningsföretaget SEMKO till utländska Inchape Testing Services, i dag Intertek.⁴⁷ Under den borgerliga regeringen i slutet av 1970-talet hade staten kommit in som ägare.⁴⁸ SEMKO:s tre ägare – förutom staten också Svenska Elverksföreningen och Brandförsvarsföreningen – träffade i december 1993 en principöverenskommelse om att sälja samtliga aktier i företaget. Därefter överfördes statens andel i SEMKO från årsskiftet 1993/94, genom ett särskilt regeringsbeslut, till teknikbrostiftelserna i Stockholm, Uppsala och Lund. Statens tidigare andel i SEMKO ägs i dag av dessa stiftelser. Enligt principöverenskommelsen har dock Näringsdepartementet tagit på sig att medverka i den fortsatta försäljningsprocessen.⁴⁹

KORTFATTAD BALANSRÄKNING ÖVER ETABLERINGAR/FÖRVÄRV KONTRA PRIVATISERINGAR

1990-TALET	ETABLERING/FÖRVÄRV	PRIVATISERING
	Nordbanken Enator Pharmacia VPCAB Telia AB AssiDomän Domänverket NCB Svenska Lagerhus AB	SAKAB SSAB Svalöf Swedish Real Estate Valuation Corp Celsius Cementa AssiDomän OKPetroleum Pharmacia SEMKO Nordbanken Industrikredit AB SBL Vaccin Stadshypotek AB Enator PharmaciaUpjohn SAQ Kontrol VPC AB Företagskapital Svenska Statens Språkresor AB Lantbrukskredit AB Svensk Fastighetsvärdering

Regionala investmentbolag bildades i slutet av 1980-talet. Staten tillförde dessa bolag ca 187 miljoner kronor i ägarkapital och blev på så sätt delägare i samtliga bolag. Avsikten var att bolagen skulle tillföra nytt riskvilligt kapital till utvecklingsbara företag i regioner som drabbats av företagsnedläggningar och hade relativt sett hög arbetslöshet.⁵⁰ Dessa såldes sedermera ut under privatiseringarna 1991–1994.

Under 1992 beslöt regeringen ombilda Statens Hundskola från myndighet till bolag i syfte att ge hundskolan en effektivare företagsform och samtidigt skapa ett öppnare konkurrensläge som på sikt kunde ge en lägre prisnivå. Ett mer utvecklat kostnadsmedvetande skulle därmed också bli styrande i hundskolan, bland annat i fråga om investeringar och nya marknader.⁵¹ Regeringen beslöt sedermera att privatisera statliga Sveriges Hundcenter AB.⁵² Staten blev majoritetsägare med 70 procent, medan Sollefteå kommun ägde 30 procent av aktierna.⁵³ Delar av den verksamhet som tidigare hade bedrivits av Hundskolan i Sollefteå AB togs i september 2002 över av Iriskoncernen – som ägs av Synskadades stiftelse och är nära knuten till Synskadades Riksförbund.⁵⁴

Under oktober 1995 konstaterade regeringen att rekonstruktionen av Nordbanken hade gått planenligt och att banken var i stort sett klar för försäljning.⁵⁵ Riksdagen hade bemyndigat försäljningen. De största tillgångarna bestod av aktierna i Nordbanken, Securum och Retriva. Aktiernas bokförda värde uppgick till sammanlagt 17,7 miljarder kronor.⁵⁶ I samband med börsintroduktionen sålde staten aktier till privatpersoner för ett transaktionsbelopp av 1 370 625 000 kronor, till svenska institutioner för 1 484 500 000 kronor och till utländska institutioner för 2 967 miljoner kronor. I oktober 1995 hade staten en ägarandel på 65,5 procent i Nordbanken.⁵⁷ Aktien steg 20 procent på börsen de första tio dagarna. Statens ägarandel i Nordbanken fortsatte att minska i oktober 1996 då inlösen/återköpsförfarande riktat till privatpersoner skedde till ett transaktionsbelopp på 5 miljarder kronor. Statens ägarandel minskade till 59,4 procent.⁵⁸

Våren 1996 beslutade riksdagen att, med vissa angivna restriktioner, minska statens ägande i åtta angivna företag: AssiDomän, Celsius, Enator, Pharmacia & Upjohn, SAQ Kontroll AB, Svensk Exportkredit, SBL Vaccin och Lantbrukskredit AB.⁵⁹ Samtidigt angavs att av riksdagen tidigare lämnade bemyndiganden avseende Nordbanken, Securum (numera inklusive Retriva AB) och Svenska Skogsplantor AB skulle fortsätta gälla.⁶⁰

AmuGruppens situation blev kritisk under hösten 1996, och staten sköt till 600 miljoner kronor för att rädda företaget från konkurs.⁶¹

Ägandet i Svensk Avfallskonvertering var i princip avvecklat, staten ägde en aktie i bolaget, jämfört med den tidigare ägarandelen på 9,9 procent.

LKAB var numera helägt direkt av staten efter att Förvaltningsaktiebolaget Stattum hade köpt resterande 1,7 procent från fyra Teknikbrostiftelser och lämnade över innehavet till staten som utdelning.

AB Industrikredit såldes till Nordbanken i februari 1996 för ett transaktionsbelopp på 188 miljoner kronor⁶² och blev ett av Nordbanken helägt dotterbolag. I och med en sammanslagning med Securum i maj 1996 upphörde Retriva AB att verka som en självständig avvecklingsorganisation.

Riksdagen beslutade i maj 1996 om en sammanslagning mellan de statliga spelbolagen Tipstjänst och Svenska Penninglotteriet. Det nya bolaget fick namnet AB Svenska Spel.

I juni samma år godkände riksdagen regeringens förslag att Apoteksbolaget AB skulle bli helägt av staten.

Staten sålde i november 1996 sina 50 procent i Lantbrukskredit AB till den andre ägaren, Landshypotek AB.⁶³

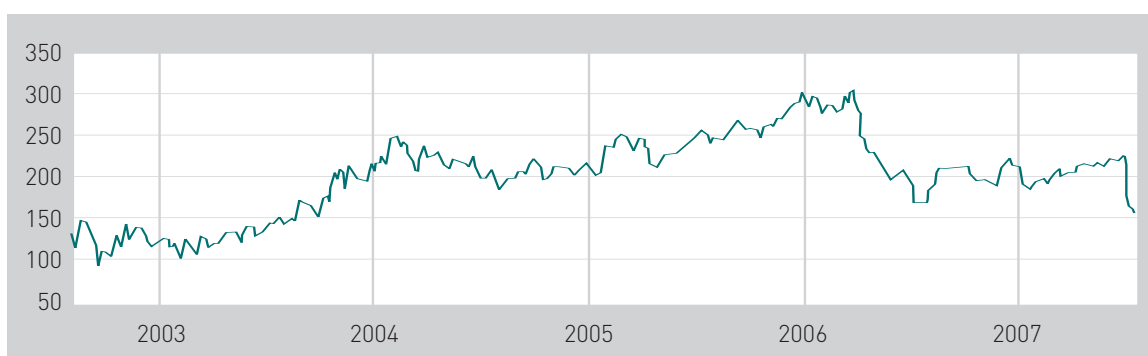
Inom Vasakronankoncernen fortsatte omstruktureringen. Vasakronan Holding namnändrades till Civita Holding. En systerkoncern till Vasakronan, Specialfastigheter AB, bildades. I denna hade samtliga ändamålsfastigheter samlats. Vasajorden AB hade sålts till Akademiska Hus och utgjorde där ett separat dotterbolag. Ett nytt bolag – Vasallen – hade bildats för att överta, och utveckla fastigheter som lämnats av försvarsmakten till följd av försvarsbeslutet 1996.⁶⁴

Sedan regeringen under sommaren 1996 aviserat att statens aktier i Stadshypotek skulle säljas lämnade Handelsbanken ett anbud att förvärva samtliga aktier. I december 1996 förband sig staten att acceptera Handelsbankens erbjudande, och den 26 februari 1997 blev banken ägare till Stadshypotek. Köpeskillingen uppgick till 23 miljarder kronor.⁶⁵

Under 1998 sålde staten ut fler företag. Minskningen förklarades med att aktierna i SBL Vaccin, Enator och Svensk Fastighetsvärdering hade sålts. Vidare hade Securum och Retriva avvecklats och resterande innehav överförs till Venantius. Därutöver hade Svenska Statens Språkresor likviderats, och holdingbolagen vid de olika universiteten och högskolorna överförs till respektive lärosäte. Ett bolag hade tillkommit, IRECO Holding.

I en riktad försäljning till Tieto sålde staten i mars 1998 i två omgångar aktier i Enator för 753 060 000 respektive 616 140 000 kronor.⁶⁶

TietoEnator ABs utveckling på Stockholms Fondbörs 2003–2007⁶⁷

I juni sålde staten SBL Vaccin till Active Biotech.⁶⁸ Försäljningen skedde till ett transaktionsbelopp av 100 miljoner kronor.⁶⁹

Statens ägande i det tidigare av staten helägda bolaget SVEFA – Svensk Fastighetsvärdering hade avvecklats.

Aktivitetsnivån med förvärv, strukturgrepp och investeringar var under 1999 generellt hög. Statens resterande innehav i Pharmacia & Upjohn såldes i januari 1999 när aktien noterades till den högsta kursen någonsin. Totalsumman i en strategisk försäljning uppgick till 15,4 miljarder kronor, vilket gav en realisationsvinst på 10,8 miljarder kronor. Det försålda innehavet uppgick till 7 procent av bolagets aktiekapital.

Våren 1999 godkände riksdagen samgåendet mellan Telia och norska Telenor. Telekomföretaget kom att ägas till 60 procent av svenska staten och 40 procent av norska staten. Bolaget registrerades och hade sitt huvudkontor i Sverige. Ambitionen var att så snart som möjligt børsintroducera koncernen och sälja aktier så att de båda länderna skulle inneha 33,4 procent vardera. Ägarna kunde därefter sälja ytterligare aktier, men avsikten var att tillsammans behålla minst 51 procent i det nya bolaget. Samgåendet blev dock inte av.

I juni 1999 bildades Sveaskog AB, ett skogsbolag till 98 procent ägt av staten. Bolaget bildades genom att AssiDomän förde över 25 procent av sina skogstillgångar till ett dotterbolag som delades ut till aktieägarna. Staten erbjöd sig att byta in aktier i Sveaskog mot aktier i AssiDomän, som tillhör staten. Erbjudandet fick stor anslutning och staten äger nu 98 procent av aktierna i Sveaskog, vilket är i enlighet med statens intention om att Sveaskog skulle ägas helt av staten. Enligt ett riksdagsbeslut hösten 1998, som föregick bildandet, skulle Sveaskog också vara en oberoende part på virkesmarknaden samt tillvara ta miljö- och naturvårdsintressen.

Staten sålde 1999 sina aktier i VPC till ett transaktionsbelopp av 600 miljoner kronor.⁷⁰ VPC ägdes i huvudsak av de fyra stora bankerna FöreningsSparbanken, Nordea, SEB, och SHB och, sedan slutet av 2004, OMX Exchanges Oy.⁷¹ Staten sålde även aktierna i SAQ Kontroll till Det Norske Veritas⁷² för ett transaktionsbelopp av 270 miljoner kronor.⁷³

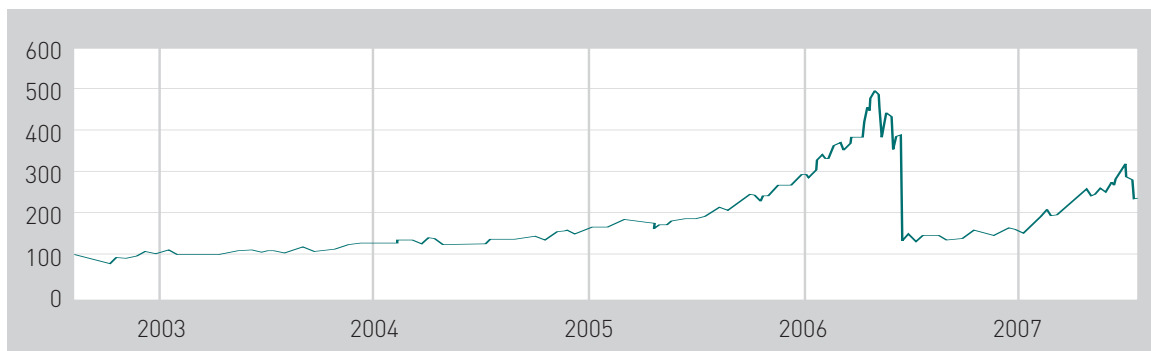
2000-TAL

Statens aktieinnehav var vid årsskiftet 2000/2001 värt 155 miljarder kronor, motsvarande 4,8 procent av Stockholmsbörsens samlade börsvärde. Den 30 mars 2001 hade värdet stigit till 181 miljarder kronor, motsvarande 5,5 procent. Därmed var staten största aktieägaren på Stockholmsbörsen. Årsskiftet 2006/2007 var andelen 1 procent och staten fjortonde största ägare. Staten har ägarintressen i fem företag noterade på Stockholmsbörsen.

Det största innehavet är Telia som börsnoterades den 13 juni 2000, då statens ägande minskade från 100 till 70,6 procent. Med 49 procent är Telia även huvudägare i Eniro AB, som noterades i oktober 2000. Genom försäljningen av 29,4 procent av Telia i början av juni 2000 tillfördes staten cirka 62 miljarder kronor. Försäljningen till privatpersoner hade ett transaktionsvärde av 14 804 450 000 kronor, till svenska institutioner 29 367 500 000 kronor och till utländska köpare 19 132 650 000 kronor.⁷⁴

I Nordea ägde staten 18,2 procent, efter att banken under 2000 växt genom samgående med även UniDanmark och norska Kreditkassen. Därefter, i december 2000, bytte Nordic Baltic Holding namn till Nordea AB.

Nordea AB utveckling på Stockholms Fondbörs 2003–2007⁷⁵

I SAS Sverige äger staten 50 procent och har därmed en ägarandel på 21,4 procent.

Saab erbjöd sig att kontant köpa statens samtliga aktier i Celsius för 179 kronor per A- eller B-aktie, motsvarande ett totalt budvärde på cirka 5 miljarder kronor. Erbjudandet innebar en premie på cirka 40 procent jämfört med den senaste genomsnittliga betalkursen för Celsius B-aktier de senaste 30 handelsdagarna före börsstoppet den 15 november 1999, och en premie på cirka 38 procent över den senaste betalkursen den 12 november 1999. Celsius A-aktier ägdes av svenska staten och var inte börsnoterade. Saab ägde eller kontrollerade inga aktier i Celsius före offentliggörandet av erbjudandet om uppköp.⁷⁶

Regeringen Persson accepterade Saabs erbjudande om köp av statens Celsiusaktier. Detta skedde med stöd av riksdagen i februari 2000. Till Saab sålde staten aktier motsvarande 24,9 procent av ägandet och 61,7 procent av rösterna.⁷⁷

Under hösten 2000 inleddes ett inlösenförfarande i AssiDomän. Likvid erlades i mars 2001.

Vattenfall blev ett av Nordeuropas största energibolag genom förvärven av de tyska energibolagen VEAG och LAUBAG för 14 miljarder kronor. Nordea blev en nordisk bank efter samgåenden med UniDanmark och norska Kreditkassen. Den svenska statens ägarandel sjönk till 18,2 procent.

Statens ägande i OM Gruppen AB ökade under juli och augusti 2000 från 7,7 procent till 9,42 procent.

Den 29 juni 2000 ökade staten sitt ägande i Svensk Exportkredit från 50 procent till 64,7 procent, i och med att affärsbankerna sålde sitt 50-procentiga innehav. ABB äger resterande 35,3 procent.

Statens Premiefond avvecklades. Regeringen föreslog att sjunde fondstyrelsen inom Allmänna pensionsfonden (AP-fonden) skulle överta fondbolagets uppgift.⁷⁸

Kurortsverksamhet AB avvecklades under 2000 och delar såldes till Östergötlands läns landsting och Nynäshamns kommun. Företaget har i dag Claes Johansson som huvudägare, med Tykoflex Fastigheter som delägare.⁷⁹

Affärsverket Statens Järnvägar omstrukturerades 2001 till tre rörelsedrivande företag/koncerner: SJ AB, Green Cargo AB och AB Swedcarrier med dotterbolag.

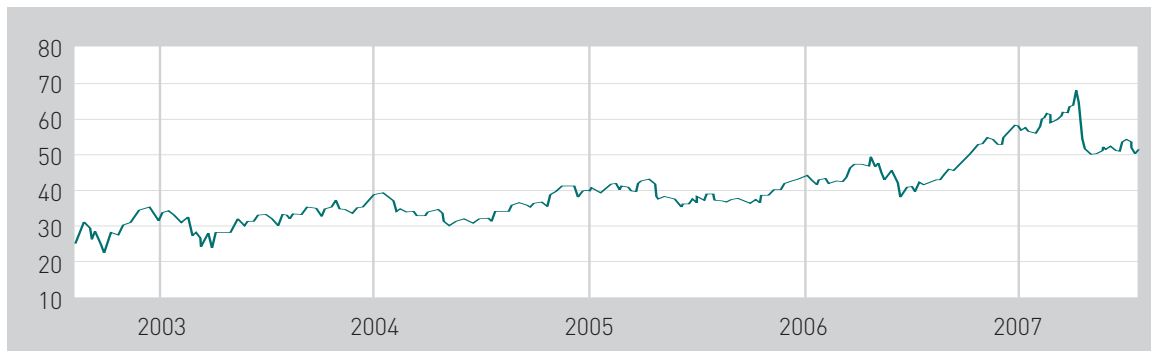
Aktieägarna i SAS tre moderbolag bytte sina aktier mot samma antal nyemitterade aktier i det nybildade moderbolaget SAS AB. Stockholmsbörsen utvecklades negativt under 2001. Affärsvärldens generalindex minskade med 16,7 procent. Det statliga aktieinnehavet hade fram till den 28 december 2001 minskat med 7,5 procent och utvecklades därmed bättre än Stockholmsbörsen. Staten ägde vid slutet av året aktier i sex bolag noterade på Stockholmsbörsen.

Sveaskog AB förvärvade AssiDomän AB. AssiDomän avnoterades från börsen den 28 januari 2002. Billerud, som delats ut till aktieägarna i AssiDomän under hösten, användes av staten som dellikvid vid Sveaskogs köp.

Under 2002 gick Telia och finska Sonera samman i TeliaSonera, som blev ledande teleoperatör

i Norden. Affären genomfördes genom ett utbyte av aktier, där Soneras aktieägare fick 1,51 Teliaaktie per Soneraaktie. De största ägarna i det sammanslagna företaget var svenska staten med 46 procent av röster och kapital och finska staten med 19 procent.

*TeliaSoneras utveckling på Stockholms Fondbörs 2003–2007*⁸⁰

Redan 1954 års riksdag fastställde att Svenska Lagerhus AB skulle förvalta de statliga lagerhusen, handha lagring av spannmål, frö, fodermedel och andra varor samt bedriva handel och annan verksamhet som är förenlig med lagerrörelsen. Svenska Lagerhus skulle i sin verksamhet även åta sig de särskilda uppgifter som avtalades med statsmakterna. 1992 överlät Överstyrelsen för Civil Beredskap (ÖCB) samtliga anläggningstillgångar och viss personal vid ÖCB:s förrädssektion till Svenska Lagerhus.⁸¹ I september 2002 sålde staten sina 240 000 aktier i bolaget till två bolag: australiensiska Brambles Industries Ltd och norska LTN Logistiktjänster, för transaktionsbeloppet 75 miljoner kronor vardera.⁸²

Den 30 juni 2003 blev svenska staten ensam ägare till AB Svensk Exportkredit genom förvärv av den andel om 35 procent som tidigare ägdes av ABB Structured Finance AB.

2003 överläts Svenska Skogsplantor AB till Sveaskogkoncernen .

I början av december minskade staten sin ägarandel i Svenska Miljöstyrningsrådet, från 90 procent till 85 procent.⁸³

Under året etablerades en ny verksamhet i Bothia Garanti, som ingick i den konsoliderade redovisningen för 2003. Bothia Garanti ändrade 2004 namn till Statens Bostadsomvandling AB.

I juni 2004 antog riksdagen regeringens proposition om Green Cargo, som syftade till att skapa en långsiktigt hållbar lösning för företaget. Riksdagen bemyndigade regeringen att göra ägarförändringar, tillskjuta kapital eller vidta de åtgärder som i övrigt ansågs nödvändiga för att

genomföra en omstrukturering av Green Cargo.

Riksdagen bemyndigade också regeringen att avveckla ägandet i Nordea Bank, Svensk Exportkredit och TeliaSonera. Dessutom bemyndigades regeringen att avyttra hela, eller delar av, aktieinnehavet eller att förvärva ytterligare aktier i OMX.

Under året steg Nordeas aktiekurs med drygt 24 procent, vilket gjorde att aktien presterade klart bättre än börsgenomsnittet. Svenska staten hade sålt aktier i Nordea Bank AB. Avsikten med försäljningen var att svenska statens ägarandel i bolaget inte skulle öka på grund av Nordeas påbörjade återköpsprogram, utan kvarstå på samma ägarandel som före återköpsprogrammet, alltså cirka 19,5 procent. Från årsskiftet till och med den 19 maj 2005 hade värdet på det statliga aktieinnehavet minskat med 5 procent, och generalindex hade under motsvarande period ökat med 6,1 procent. Justerat för försäljningen av Nordeaaktier hade värdet minskat med 4 procent. I mars såldes aktier i Nordea Bank till både institutioner och privatpersoner till ett transaktionsvärde av 1 840 miljoner kronor.⁸⁴

Sveaskog sålde kartongrörelsen AssiDomän Cartonboard i Frövi till Kinneviks helägda dotterbolag Korsnäs. I och med försäljningen blev Sveaskog ett renodlat skogsägende företag.⁸⁵

Den nya alliansregeringen ansåg att det statliga ägandet av företag skulle minskas. Efter en första genomgång av de statligt ägda företagen bedömde regeringen att försäljningsprocessen borde inledas med att minska ägandet i de sex företagen Civitas Holding som äger Vasakronan, Nordea Bank, OMX, SBAB, TeliaSonera, och V&S Vin & Sprit. Den 1 juni 2007 bifölls regeringens proposition om försäljning av vissa statligt ägda företag. Dessförinnan hade staten redan i maj sålt aktier i TeliaSonera för nästan 18 miljarder kronor. Efter detta uppgår statens ägarandel till 37,3 procent.

KORTFATTAD BALANSRÄKNING ÖVER ETABLERINGAR/FÖRVÄRV KONTRA PRIVATISERINGAR

2000-TALET	ETABLERING/FÖRVÄRV	PRIVATISERING
	AssiDomän	Nordbanken Celsius AB Telia AB Grängesbergs Gruvor Svenska Lagerhus Svenska Miljöstyvningsrådet Nordea Bank SAKAB TeliaSonera SGAB Kurortsverksamhet

SLUTSATSER

Statens ägande har kontinuerlig minskat under de senaste tre decennierna. Utvecklingen har inte varit spikrak och entydig – vissa företag har sålts samtidigt som förvärv har genomförts. Men riktningen har varit tydlig, och både socialdemokratiska och borgerliga regeringar har sålt statliga företag. Regeringen Reinfeldt är inriktad på att fortsätta försäljningen och minska statens ägande av företag.

Genomgången visar att det statliga företagsägandet har varit av minst sagt olika slag: syftena har varierat, liksom företagsstorleken och verksamhetens inriktning. Omfattningen på det statliga ägandet och, i sin tur, försäljningarna har varit stor. Motiveringarna för statligt ägande har skiftat över tid, liksom motiven för att sälja. Metoderna för försäljning har varit olika och i många fall har staten tjänat pengar. Värdet av företagens aktier har ofta stigit snabbt efter privatiseringarna. I den mån vissa försäljningar har skett på ett mindre lyckat sätt – t ex val av tidpunkt med Telia – så erbjuder de lärdomar som kan förbättra metoderna vid kommande försäljningar.

Källförteckning

Active Biotech (1998), "Bokslutskommuniké för 1997". Stockholm (läst 31 juli 2007), se <http://activebiotech.com/?oid=newsdetail&news=281000&_locale=1>.

Analytica AB, "Om företaget". Luleå (läst 31 juli 2007), se <www.analytica.se/hem2001/sv/company/index.asp>.

CJ Byggtjänst AB, "Presentation". Nynäshamn (läst 31 juli 2007), se <www.cjbyggtjanst.se/historia.htm>.

Frigyes, Paul (2000), "Telia kan bli statens största börsflopp". Expressen 20 juni.

Förslag till riksdagen 1996/97:RR2, "Riksdagens revisorers förslag angående statligt engagemang i regionala investmentbolag". Stockholm: Riksdagen, se <[www2.riksdagen.se/internet/rr-web.nsf/d3df8aec1d68c7c3c125676c0054dd71/4b1a54d984600787c1256769003870e9/\\$FILE/fr969702.pdf](http://www2.riksdagen.se/internet/rr-web.nsf/d3df8aec1d68c7c3c125676c0054dd71/4b1a54d984600787c1256769003870e9/$FILE/fr969702.pdf)>.

Intertek, "The Intertek story...", (läst 31 juli 2007), se <www.intertek.com/aboutintertek/intertek_history.shtml/?lang=en>.

Iris Hundskolan AB, "Välkommen till Iris Hundskolan". Sollefteå (läst 1 aug 2007), se <www.hundskolan.se>.

Konstitutionsutskottets betänkande 1996/97:KU03, "Lag om statsbudgeten". Stockholm: Riksdagen, 1996, se <www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3322&dok_id=GK01KU3&rm=1996/97&bet=KU3>.

LTN Invest AS, hemsida. Sandvika, Norge (läst 31 juli 2007), se <www.ltngruppen.com/>.

Motion 1991/92:Jo676, "Utvecklingen inom sydöstra Skåne". Stockholm: Riksdagen, 1992, se <www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=410&typ=mot&rm=1991/92&bet=Jo676>.

Motion 1994/95:N298, "Fortsatt spridning av ägandet". Stockholm: Riksdagen, 1995, se <www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=410&typ=mot&rm=1994/95&bet=N298>.

Näringsutskottets betänkande 1991/92:NU10, "Privatisering av statligt ägda företag m m". Stockholm: Riksdagen, 1991, se <www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3322&dok_id=GF01NU10&rm=1991/92&bet=NU10>.

Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU26, "Aktiv förvaltning av statens företagsägarande".

Stockholm: Riksdagen, se

<[www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3322&dok_id=GJ01NU26&rm=1995/96&bet=N
U26](http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3322&dok_id=GJ01NU26&rm=1995/96&bet=N
U26)>.

OMX AB, hemsida, se <www.omxgroup.com/omxcorp/>.

Prop 1991/92:7 om ombildning av statens hundskola till aktiebolag. Stockholm: Riksdagen, se

<www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GF037&rm=1991/92&bet=7>.

Prop 1991/92:69 om privatisering av statligt ägda företag, m m. Stockholm: Riksdagen, 1991, se

<[www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?sok=&rm=1991%2F92&titel=&datum=&tom=&nr=69
&sort=rel&nid=34&a=s](http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?sok=&rm=1991%2F92&titel=&datum=&tom=&nr=69
&sort=rel&nid=34&a=s)>.

Prop 1993/94:100, bilaga 13 till budgetpropositionen 1994, "Näringspolitiken". Stockholm:

Riksdagen, 1993, se

<[www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GH03100D197&rm=1993/94&bet=1
00](http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GH03100D197&rm=1993/94&bet=1
00)>.

Prop 1994/95:100, bilaga 8 till budgetpropositionen 1995, Finansdepartementet. Stockholm:

Riksdagen, 1994, se

<[www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GI03100Drr&rm=1994/95&bet=100
Drr](http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GI03100Drr&rm=1994/95&bet=100
Drr)>.

Prop 1999/2000:12, "Statlig förvaltning av premiepensionsmedel m m". Stockholm: Riksdagen,

1999, se

<www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GN0312&rm=1999/2000&bet=12>.

Prop 1999/2000:84, "Börsintroduktion av Telia AB". Stockholm: Riksdagen, 1999, se <[www.swe-
den.gov.se/content/1/c4/21/85/50d1f052.pdf](http://www.swe-
den.gov.se/content/1/c4/21/85/50d1f052.pdf)>.

Prop 2006/07:1, Förslag till statsbudget för 2007, Utgiftsområde 24. Stockholm: Riksdagen, 2006,

se <www.regeringen.se/content/1/c6/06/96/26/5c0050c1.pdf>.

Prop 2006/07:57, Försäljning av vissa statligt ägda företag. Stockholm: Riksdagen, 2007, se

<www.regeringen.se/content/1/c6/07/78/37/70a792d1.pdf>.

Protokoll 1993/94:80, Interpellationssvar 25 mars 1994, anföranden av näringsminister Per Westerberg, se

<www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=101&dok_id=GH0980&bet=1993/94:80>.

Regeringens skrivelse 1994/95:20, "1994 års redogörelse för företag med statligt ägande".
Stockholm: Riksdagen, 1994, se
<www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=10&dok_id=GI0320&rm=1994/95&bet=20>.

Regeringens skrivelse 1997/98:20, "1997 års redogörelse för företag med statligt ägande".
Stockholm: Riksdagen, 1997, se
<www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=10&dok_id=GL0320&rm=1997/98&bet=20>.

Regeringens skrivelse 1999/2000:20, "1999 års redogörelse för företag med statligt ägande".
Stockholm: Riksdagen, 1999, se
<www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=10&dok_id=GN0320&rm=1999/2000&bet=20>.

Regeringens skrivelse 2000/01:120, "2001 års redogörelse för företag med statligt ägande".
Stockholm: Riksdagen, 2001, se
<www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=10&dok_id=GO03120&rm=2000/01&bet=120>.

Regeringskansliet (2004), Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2003. Stockholm: Regeringskansliet, se <www.regeringen.se/content/1/c6/02/40/15/ec10e947.pdf>.

Regeringskansliet (2007), Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2006. Stockholm: Regeringskansliet, se <www.sweden.gov.se/content/1/c6/08/53/59/cd9b1539.pdf>.

Riksdagens revisorer 2002/03:RR16, "Staten som bolagsägare". Stockholm: Riksdagen, 2003, sidan 12, se <[www2.riksdagen.se/internet/rr-web.nsf/e3e139c5f4d6be8fc125676c00567dfc/60143c6ca5e8ba5cc1256d3c0043347c/\\$FILE/fro20316.doc](http://www2.riksdagen.se/internet/rr-web.nsf/e3e139c5f4d6be8fc125676c00567dfc/60143c6ca5e8ba5cc1256d3c0043347c/$FILE/fro20316.doc)>.

Saab (1999), "Saab och Celsius bildar det ledande nordiska försvarsföretaget". Stockholm (Pressmeddelande, läst 7 augusti 2007), se
<www.saabgroup.com/SaabGroup.Web.WebSite/Templates/PressRelease.aspx?NRMODE=Published&NRNODEGUID=%7bD6527A38-0B9D-4CoC-8D6C-1C8F2622D452%7d&NRORIGINALURL=%2fen%2fMediaRelations%2fPressreleases%2fpresreleases_sv%2ehtm&NRCACHE-HINT=Guest&Year=1999&PressreleaseId=30878>.

Saab (2000), "Svenska staten säljer sina aktier i Saab till Celsius". (Pressmeddelande, läst 7 augusti 2007), se
<www.saabgroup.com/SaabGroup.Web.WebSite/Templates/PressRelease.aspx?NRMODE=Published&NRNODEGUID=%7bD6527A38-0B9D-4CoC-8D6C-1C8F2622D452%7d&NRORIGINALURL=%2fen%2fMediaRelations%2fPressreleases%2fpresreleases_sv%2ehtm&NRCACHE-HINT=Guest&Year=2000&PressreleaseId=30853>.

SSAB, "Historik", (läst 31 juli 2007), se <www.ssab.se/templates/Ordinary____136.aspx>.
Statens Skeppsprovsningsanstalt, "SSPA mitt i Chalmers" (läst 31 juli 2007), se

<www.chalmers.se/HyperText/ChalmersNytt/Chalmers-Nytt7/SSPA.html>.

Rupprecht Hjort, Monica (2002), "Synpunkter beträffande utformningen av en långsiktig lösning". Stockholm: Statskontoret, se <www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2002/2002112.pdf>.

Sveaskog AB, "Historia". Kalix (läst 31 juli 2007), se
<www.sveaskog.se/templates/PageExt____13050.aspx>.

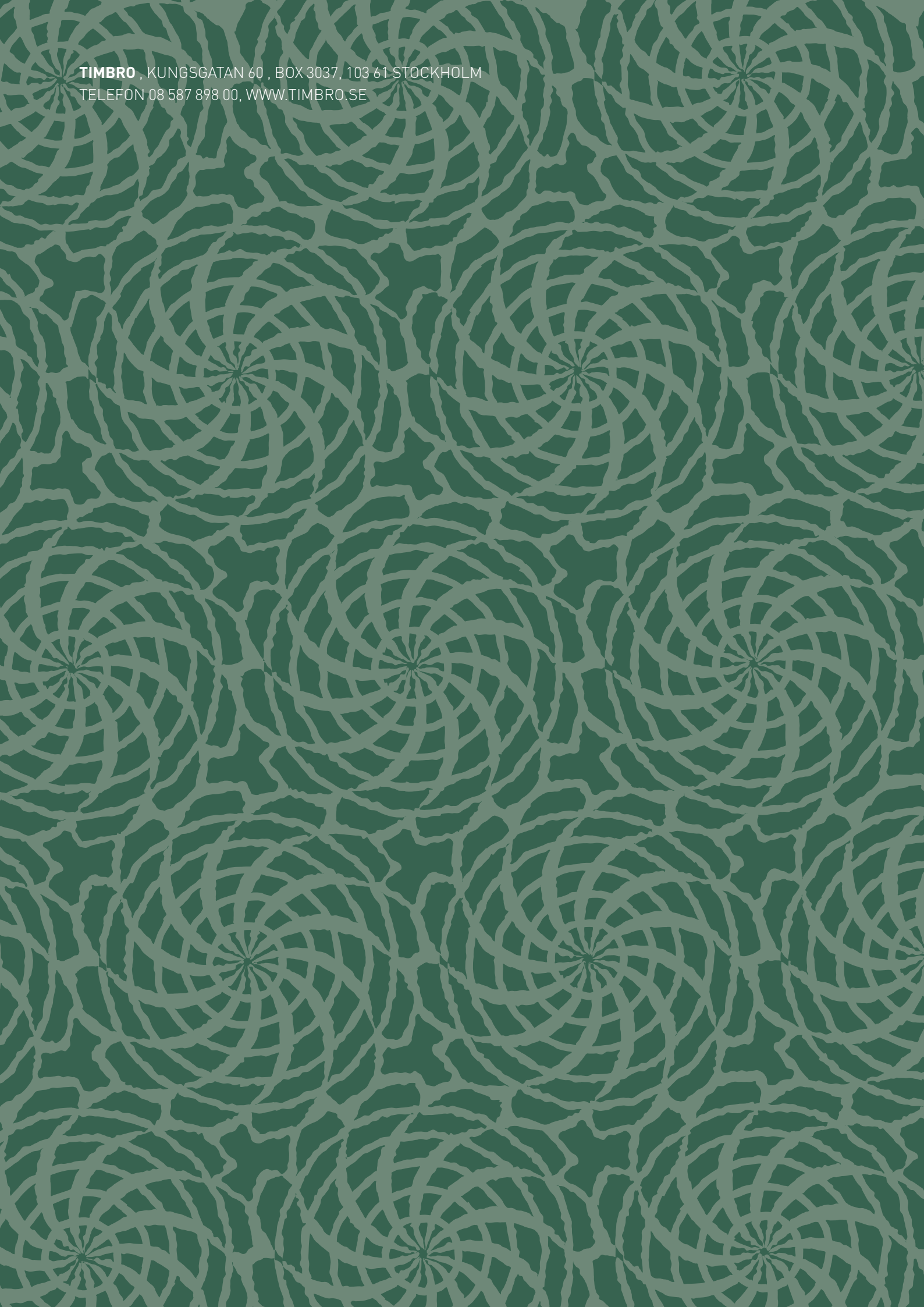
Svenska Handelsbanken, "Bankens historia", (läst 31 juli 2007), se <www.handelsbanken.se/gustav Adolfstorg>.

VPC AB, hemsida. Stockholm: Riksbanken (läst 31 juli 2007), se
<www.riksbank.se/templates/Page.aspx?id=8929>.

FOTNOTER

- ¹ Prop 1999/2000:84, sid 7.
- ² Prop 2006/07:57, sid 6.
- ³ Regeringskansliet (2007), sid 20.
- ⁴ Ibid.
- ⁵ Prop 1991/92:69.
- ⁶ Prop 2006/07:1 Utgiftsområde 24, sid 58f.
- ⁷ Riksdagens revisorer 2002:03:RR16, sid 12.
- ⁸ Regeringskansliet (2004), sid 96f.
- ⁹ Regeringskansliet (2007), sid 94.
- ¹⁰ Ibid.
- ¹¹ Ibid.
- ¹² Ibid.
- ¹³ Regeringskansliet (2007), sid 97.
- ¹⁴ Regeringskansliet (2007), sid 94.
- ¹⁵ Frigyes (2000).
- ¹⁶ Regeringskansliet (2007), sid 95.
- ¹⁷ Regeringskansliet (2004), sid 97.
- ¹⁸ SSAB.
- ¹⁹ OMX AB.
- ²⁰ Prop 1991/92:69.
- ²¹ Ibid.
- ²² Ibid.
- ²³ Ibid.
- ²⁴ Regeringens skrivelse 2000/2001:120.
- ²⁵ Näringsutskottets betänkande 1991/92:NU10.
- ²⁶ Analytica AB.
- ²⁷ Regeringskansliet (2004), sid 99.
- ²⁸ Regeringskansliet (2007), sid 95.
- ²⁹ Ibid.
- ³⁰ Regeringskansliet (2007), sid 97.
- ³¹ Regeringskansliet (2007), sid 95.
- ³² Regeringskansliet (2004), sid 97.
- ³³ Regeringskansliet (2007), sid 97.
- ³⁴ Motion 1991/92:Jo676.
- ³⁵ Regeringskansliet (2007), sid 97.
- ³⁶ Regeringskansliet (2007), sid 95.
- ³⁷ Ibid.
- ³⁸ Regeringskansliet (2007), sid 97 samt Regeringens skrivelse 1994/95:20.
- ³⁹ Frigyes (2000).
- ⁴⁰ Regeringskansliet (2007), sid 97.
- ⁴¹ Motion 1994/95:N298.
- ⁴² Statens Skeppsprovsningsanstalt.
- ⁴³ Prop 1993/94:100, bil 13.
- ⁴⁴ Ibid.

-
- ⁴⁵ Regeringskansliet (2007), sid 95.
- ⁴⁶ Regeringskansliet (2007), sid 97 och Motion 1994/95:N298.
- ⁴⁷ Intertek.
- ⁴⁸ Protokoll 1993/94:80, anförande 13.
- ⁴⁹ Ibid, anförande 11.
- ⁵⁰ Förslag till riksdagen 1996/97:RR2 sid 1.
- ⁵¹ Prop 1991/92:7.
- ⁵² Rupperecht Hjort (2002).
- ⁵³ Regeringens skrivelse 1994/95:20.
- ⁵⁴ Iris Hundskolan AB.
- ⁵⁵ Prop 1994/95:100, bilaga 8.
- ⁵⁶ Ibid.
- ⁵⁷ Regeringskansliet (2007), sid 97.
- ⁵⁸ Ibid.
- ⁵⁹ Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU26.
- ⁶⁰ Konstitutionsutskottets betänkande 1996/97:KU03.
- ⁶¹ Regeringskansliet (2007), sid 95.
- ⁶² Ibid.
- ⁶³ Regeringens skrivelse 1997/98:20.
- ⁶⁴ Ibid.
- ⁶⁵ Svenska Handelsbanken.
- ⁶⁶ Regeringskansliet (2007), sid 97.
- ⁶⁷ OMX AB.
- ⁶⁸ Active Biotech (1998).
- ⁶⁹ Regeringskansliet (2007), sid 97.
- ⁷⁰ Ibid.
- ⁷¹ VPC AB.
- ⁷² Regeringens skrivelse 1999/2000:20.
- ⁷³ Regeringskansliet (2007), sid 97.
- ⁷⁴ Ibid.
- ⁷⁵ OMX AB.
- ⁷⁶ Saab (1999).
- ⁷⁷ Saab (2000).
- ⁷⁸ Prop. 1999/2000:12.
- ⁷⁹ CJ Byggtjänst AB.
- ⁸⁰ OMX AB.
- ⁸¹ Regeringens skrivelse 2000/2001:120.
- ⁸² LTN Invest AS.
- ⁸³ Regeringskansliet (2007), sid 97.
- ⁸⁴ Ibid.
- ⁸⁵ Sveaskog AB.

TIMBRO , KUNGSGATAN 60 , BOX 3037, 103 61 STOCKHOLM
TELEFON 08 587 898 00, WWW.TIMBRO.SE